

Lihavuusleikkausarvioon lähettäminen (Lihavuuden hoitokeskus, Endokrinologian ja kliinisen ravitsemuksen poliklinikka)

Laatija(t): Teeriniemi Anna-Maria, Virtanen Kirsi, Käkälä Pirjo, Mustonen Reetta, Moilanen Leena
Vastuuhlö: Teeriniemi Anna-Maria
Hyväksyjä: Moilanen Leena
Kuvaus: Ohje potilaan lähettämisestä KYSiin lihavuusleikkausarvioon.

Lihavuuden käypä hoito -suosituksen mukaan lihavuuden hoito toteutetaan pääasiassa perusterveydenhuollossa (terveyskeskuksissa ja työterveyshuollossa). (<http://www.terveysportti.fi/xmedia/hoi/hoi24010.pdf>). Erikoissairanhoidossa voidaan hoitaa sairaalloista lihavuutta (BMI yli 40 m²) ja vaikeaa lihavuutta (BMI 35–40 kg/m²) silloin, kun siihen liittyy sairauksia, joissa laihtumisesta on hyötyä. Ellei konservatiivinen hoito ole tuottanut toivottua tulosta, voidaan näillä potilailla harkita lihavuuden kirurgista hoitoa.

Kuopion yliopistollisessa sairaalassa lihavuuden kirurginen hoito on järjestetty yhdessä Endokrinologian ja kliinisen ravitsemuksen poliklinikan Lihavuuden hoitokeskuksen ja kirurgian klinikan kanssa siten, että alustava potilasvalinta ja leikattujen potilaiden seuranta leikkausta seuraavan vuoden ajan tapahtuvat kliinisen ravitsemuksen poliklinikan lihavuuden hoitokeskuksessa.

LIHAVUUSLEIKKAUSARVIOON LÄHETTÄMINEN

Lähete osoitetaan **Endokrinologian ja kliinisen ravitsemuksen poliklinikan Lihavuuden hoitokeskuksen** yksikön lääkärille, ja arvio suoritetaan yhteistyössä lääkärin ja ravitsemusterapeutin kanssa yksilö- ja ryhmävastaanotoilla. Mikäli **asianmukaista konservatiivista laihdutushoitoa** ei ole toteutettu, tämä järjestetään ennen lihavuuskirurgia-arviota pääsääntöisesti kotipaikkakunnalla tai erityispauksissa KYSissä.

Lähetekriteerit harkittaessa lihavuusleikkausta:

- BMI $\geq$ 40 kg/m² tai BMI $\geq$ 35 kg/m² ja potilaalla on sairaus, jota lihavuus pahentaa (esim. vaikea hoitoinen verenpaineen nousu, vaikea rasva-aineenvaihdunnan häiriö, uniapnea, kantavien nivelpintojen kulumia (polvi- ja lonkkanivelet), polykystinen ovariosairaus).
- Jos potilaalla on tyypin 2 diabetes, leikkausta voidaan harkita myös jos BMI > 30 kg/m²
- Potilas on halukas ja motivoitunut hoitoon ja ymmärtää leikkauksen jälkeiset elintapavaatimukset
- Potilas on saanut jo aiemmin **asianmukaista lihavuuden hoitoa** terveydenhuollossa (vähintään 6 kk:n hoitajakso edeltävän 5 vuoden aikana) mutta se ei ole tuottanut toivottua painon hallintaa.
  - Asianmukainen konservatiivinen hoito tarkoittaa terveydenhuollon toimintayksikön toteuttamaa laihdutusryhmähoitoa, yksilöllistä hoitoa tai internet pohjaista hoitoa, joka on kestänyt vähintään 6 kk ja joka on johtanut elämäntapamuutoksiin ja vähintään 5 %:n laihtumiseen, mutta tulos ei ole riittävä terveyden kannalta tai paino on noussut uudestaan. Hoidosta ei saisi olla kulunut yli viittä vuotta. Hoito on sisältänyt ruokavalio- ja liikuntaohjausta sekä erittäin niukkaenergiainen dieetin (= ENED) toteutuksen.
  - **Ne paikkakunnat, joissa on ravitsemusterapeutti, toteuttavat tämän vaiheen omassa perusterveydenhuollossa.** Muita vaihtoehtoja ovat muun asiaan perehtyneen terveydenhuollon ammattilaisen toteuttama laihdutusryhmähoito tai yksilöhoito tai **Painonhallintatalon (HUS) Terveyslaihdutusvalmennus.** Mikäli em. vaihtoehdot eivät ole käytössä eikä potilaalla ole aiempaa asianmukaista lihavuuden hoitoa, potilaasta voidaan tehdä ensin lähete lihavuuden konservatiiviseen hoitoon KYSiin (*Lihavuuden konservatiiviseen hoitoon lähettäminen -ohje* [OHJE-2016-00533](#))

- Leikkaukselle ei ole terveydellisiä esteitä (erityishuomio: sepelvaltimotauti, aivoverenkiertohäiriö, veren hyytymishäiriö, etenevä neurologinen sairaus, vaikeahoitoinen psykiatrinen sairaus, aktiivinen ulkustauti tai vatsan alueen lukuisat leikkaukset).
- Potilaan ikä 18 - 65 -vuotta.
- Potilas on psyykkisesti tasapainoinen ja hänellä ei ole vakavaa ahmintahäiriötä (BED) eikä päihdeongelmaa.
  - Mikäli potilas on jo lähettämävaiheessa psykiatrisessa avohoidossa kotipaikkakunnallaan, lihavuudenhoitokeskuksen lähetteen tulee sisältää KYSin yleissairaalapsykiatrian ohjeiden mukaan tehty, hoitavan psykiatrin arvio potilaan psyykkisestä tilasta ja soveltuvuudesta lihavuusleikkaukseen ja hänen voimavaroistaan selviytyä leikkauksen jälkeisistä elämänmuutoksista (kts. Lihavuusleikkauspotilaan psykiatrinen konsultaatio –ohje).
- Jos BMI > 60, potilaalle on järjestettävä ensin tavanomainen laihdutus turvalliseen leikkauspäinoon pääsemiseksi.

Läheteeseen kirjataan seuraavat tiedot:

- BMI (pituus, paino).
- Vyötärönympäryys.
- Painon kehitys (lapsuus, nykytilanne).
- Edeltävä konservatiivinen hoito (ruokavalio ja liikunta, erittäin niukkaenerginen dieetti = ENED, lääkehoito) ja omatoimiset laihdutukset.
- Motivaatio elämäntapamuutokseen.
- Lihavuuteen liittyvät sairaudet ja niiden hoitotilanne, missä hoidon seuranta tapahtuu.
- Muut sairaudet, lääkehoidot.
- Laboratoriokokeet: PVK, P-Krea, P-K, P-Na, fP-Kol, fP-Kol-HDL, fP-Trigly, P-Uraat, P-TSH, fP-Gluk ja HbA1C tai sokerirasitusko.
- AUDIT-kyselyn tulos.
- Mikäli mahdollista lähettävän yksikön ravitsemusterapeutin arvio potilaan soveltuvuudesta leikkaukseen.
- Lisäksi seuraavat tutkimukset etukäteen, jos potilaan soveltuvuus pystytään arvioimaan alustavasti jo lähettävällä taholla (esim. keskussairaalan sisätautien pkl). Muutoin tehdään tarvittaessa kliinisen ravitsemusyksikön kautta:
  - gastroskopia (Onko helikobakteeri, keliakia, ulcus tai muita muutoksia?)
  - ylävatsan UÄ (maksan koko, erityisesti vasemman lohkon koko? kts KYS ohjeistus)
  - spirometria
  - laboratoriokokeet: PVK, fP-Gluk, P-Alb, P-Na, P-K, fP-Kol, fP-Kol-HDL, fP-Kol-LDL, fP-Trigly, P-Ca, P-Uraat, S-B12-TC2, P-Krea, P-Alat, P-Afos, P-TSH, fE-Folaatti, HbA1c
  - EKG

Lähetteen tehnyttä yksikköä voidaan tarvittaessa pyytää täydentämään lähetteen tietoja, jos nämä ovat puutteelliset. ERVA-alueen ulkopuolelta lihavuusleikkausarvioon lähetettävien potilaiden läheteestä tulee käydä ilmi, onko kyseessä potilaan oma hoitopaikan valinta. Ellei, tulee potilaalla olla maksusitoumus preoperatiivista arviointia, lihavuusleikkausta ja postoperatiivista seuranta varten.

Lähete ohjataan osoitteeseen:

KYS, Lihavuuden hoitokeskus, Endokrinologian ja kliinisen ravitsemuksen poliklinikka, PL 100, 70029 KYS